

Państwowa Inspekcja Pracy.

**Promocja standardów
bezpieczeństwa pracy w
budownictwie**

12 maja 2009

Prawo budowlane

Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. (Dz. U. z 2006r. nr 156, poz. 1118 z p. zm .)

Ogólne założenia prawa budowlanego

Obiekt budowlany wraz ze związanymi z nim urządzeniami budowlanymi **należy projektować i budować** w sposób określony w przepisach, w tym techniczno-budowlanych, oraz zgodnie z zasadami wiedzy technicznej, **zapewniając:**

- **warunki bezpieczeństwa i higieny pracy; (art. 5 ust.1 pkt.5)**
- **warunki bezpieczeństwa i ochrony zdrowia osób przebywających na terenie budowy; (art. 5 ust.1 pkt.10)**

Prawa i obowiązki stron procesu budowlanego **(art.17)**

Uczestnikami procesu budowlanego, w rozumieniu ustawy, są:

- 1) inwestor;
- 2) inspektor nadzoru inwestorskiego;
- 3) projektant;
- 4) kierownik budowy lub kierownik robót.

(art. 18 prawa budowlanego)

Do obowiązków inwestora należy: zorganizowanie procesu budowy, z uwzględnieniem zawartych w przepisach zasad bezpieczeństwa i ochrony zdrowia, a w szczególności :

1) opracowania projektu budowlanego i, stosownie do potrzeb, innych projektów,

2) objęcia kierownictwa budowy przez kierownika budowy,

3) opracowania planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia,

4) wykonania i odbioru robót budowlanych,

5) w przypadkach uzasadnionych wysokim stopniem skomplikowania robót budowlanych lub warunkami gruntowymi, nadzoru nad wykonywaniem robót budowlanych

- przez osoby o odpowiednich kwalifikacjach zawodowych.

2. Inwestor może ustanowić **inspektora nadzoru inwestorskiego** na budowie.

3. Inwestor może zobowiązać projektanta do sprawowania nadzoru autorskiego.

Do podstawowych obowiązków projektanta należy:

Sporządzenie informacji dotyczącej bezpieczeństwa i ochrony zdrowia ze względu na specyfikę projektowanego obiektu budowlanego, uwzględnianej w planie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia;

(art. 20 ust.1 pkt.1b)

Projektant, w trakcie realizacji budowy, ma prawo:

żądania wpisem do dziennika budowy wstrzymania robót budowlanych w razie:

- a) stwierdzenia możliwości powstania zagrożenia,
- b) wykonywania ich niezgodnie z projektem.

(art. 21 pkt. 2)

Kierownik budowy jest obowiązany, w oparciu o informację, o której mowa w art. 20 ust. 1 pkt 1b, sporządzić lub zapewnić sporządzenie, przed rozpoczęciem budowy, planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia, uwzględniając specyfikę obiektu budowlanego i warunki prowadzenia robót budowlanych, w tym planowane jednoczesne prowadzenie robót budowlanych i produkcji przemysłowej.

(art. 21a ust.1)

Do podstawowych obowiązków kierownika budowy należy:

Koordynowanie działań zapewniających przestrzeganie podczas wykonywania robót budowlanych zasad bezpieczeństwa i ochrony zdrowia zawartych w przepisach, o których mowa w art. 21a ust. 3, (przepisach bhp) oraz w planie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia; **(art. 22 pkt. 3b)**

Kierownik budowy ma prawo:

Występowania do inwestora o zmiany w rozwiązaniach projektowych, jeżeli są one uzasadnione koniecznością zwiększenia bezpieczeństwa realizacji robót budowlanych lub usprawnienia procesu budowy; **(art. 23 pkt. 1)**

Do podstawowych obowiązków inspektora nadzoru inwestorskiego należy:

Reprezentowanie inwestora na budowie przez sprawowanie kontroli zgodności jej realizacji z projektem i pozwoleniem na budowę, przepisami oraz zasadami wiedzy technicznej; **(art.25 pkt 1)**

Inspektor nadzoru inwestorskiego ma prawo:

Wydawać kierownikowi budowy lub kierownikowi robót polecenia, potwierdzone wpisem do dziennika budowy, dotyczące: usunięcia nieprawidłowości lub zagrożeń, **(art.26 pkt 1)**

**Inspektor nadzoru budowlanego ma prawo:
(art.26 pkt 2)**

Żądać od kierownika budowy lub kierownika robót wstrzymania dalszych robót budowlanych w przypadku, gdyby ich kontynuacja mogła wywołać zagrożenie bądź spowodować niedopuszczalną niezgodność z projektem lub pozwoleniem na budowę. Najstosowniejsze rozwiązanie to wpis do Dziennika Budowy. Dopuszczalne inne formy potwierdzone na piśmie.

KODEKS PRACY

**Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. KODEKS PRACY
(J.t.: Dz. U. z 1998 r. Nr 21, poz. 94 z późn. zmianami)**

Prawa i obowiązki stron stosunku pracy w zakresie bhp

Podstawowe obowiązki pracodawcy

Art. 207. § 1. Pracodawca ponosi odpowiedzialność za stan bezpieczeństwa i higieny pracy w zakładzie pracy.

§ 2. Pracodawca jest obowiązany chronić zdrowie i życie pracowników poprzez zapewnienie bezpiecznych i higienicznych warunków pracy przy odpowiednim wykorzystaniu osiągnięć nauki i techniki. W szczególności pracodawca jest obowiązany:

- 1) organizować pracę w sposób zapewniający bezpieczne i higieniczne warunki pracy,
- 2) zapewniać przestrzeganie w zakładzie pracy przepisów oraz zasad bezpieczeństwa i higieny pracy, wydawać polecenia usunięcia uchybień w tym zakresie oraz kontrolować wykonanie tych poleceń,

Prawa i obowiązki pracownika

Art. 210. § 1. W razie gdy warunki pracy nie odpowiadają przepisom bezpieczeństwa i higieny pracy i stwarzają bezpośrednie zagrożenie dla zdrowia lub życia pracownika albo gdy wykonywana przez niego praca grozi takim niebezpieczeństwem innym osobom, pracownik ma prawo powstrzymać się od wykonywania pracy, zawiadamiając o tym niezwłocznie przełożonego.

§ 4. Pracownik ma prawo, po uprzednim zawiadomieniu przełożonego, powstrzymać się od wykonywania pracy wymagającej szczególnej sprawności psychofizycznej w przypadku, gdy jego stan psychofizyczny nie zapewnia bezpiecznego wykonywania pracy i stwarza zagrożenie dla innych osób.

Art. 211. Przestrzeganie przepisów i zasad bezpieczeństwa i higieny pracy jest podstawowym obowiązkiem pracownika. W szczególności pracownik jest obowiązany:

- 1) znać przepisy i zasady bezpieczeństwa i higieny pracy, brać udział w szkoleniu i instruktażu z tego zakresu oraz poddawać się wymaganym egzaminom sprawdzającym,
- 2) wykonywać pracę w sposób zgodny z przepisami i zasadami bezpieczeństwa i higieny pracy oraz stosować się do wydawanych w tym zakresie poleceń i wskazówek przełożonych,
- 3) dbać o należyty stan maszyn, urządzeń, narzędzi i sprzętu oraz o porządek i ład w miejscu pracy,
- 4) stosować środki ochrony zbiorowej, a także używać przydzielonych środków ochrony indywidualnej oraz odzieży i obuwia roboczego, zgodnie z ich przeznaczeniem,
- 5) poddawać się wstępnym, okresowym i kontrolnym oraz innym zaleconym badaniom lekarskim i stosować się do wskazań lekarskich,
- 6) niezwłocznie zawiadomić przełożonego o zauważonym w zakładzie pracy wypadku albo zagrożeniu życia lub zdrowia ludzkiego oraz ostrzec współpracowników, a także inne osoby znajdujące się w rejonie zagrożenia, o grożącym im niebezpieczeństwie,
- 7) współdziałać z pracodawcą i przełożonymi w wypełnianiu obowiązków dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy.

Art. 212. Osoba kierująca pracownikami jest obowiązana:

- 1) organizować stanowiska pracy zgodnie z przepisami i zasadami bezpieczeństwa i higieny pracy,
- 2) dbać o sprawność środków ochrony indywidualnej oraz ich stosowanie zgodnie z przeznaczeniem,
- 3) organizować, przygotowywać i prowadzić prace, uwzględniając zabezpieczenie pracowników przed wypadkami przy pracy, chorobami zawodowymi i innymi chorobami związanymi z warunkami środowiska pracy,
- 4) dbać o bezpieczny i higieniczny stan pomieszczeń pracy i wyposażenia technicznego, a także o sprawność środków ochrony zbiorowej i ich stosowanie zgodnie z przeznaczeniem,
- 5) egzekwować przestrzeganie przez pracowników przepisów i zasad bezpieczeństwa i higieny pracy,
- 6) zapewniać wykonanie zaleceń lekarza sprawującego opiekę zdrowotną nad pracownikami.

Odpowiedzialność za wykroczenia przeciwko prawom pracownika

Art. 283. § 1. Kto, będąc odpowiedzialnym za stan bezpieczeństwa i higieny pracy albo kierując pracownikami lub innymi osobami fizycznymi, nie przestrzega przepisów lub zasad bezpieczeństwa i higieny pracy, podlega karze grzywny od 1 000 zł do 30 000 zł.

Wymagania bhp dla osób fizycznych wykonujących pracę na innej podstawie niż stosunek pracy

Art. 304. § 1. Pracodawca jest obowiązany zapewnić bezpieczne i higieniczne warunki pracy, o których mowa w art. 207 § 2, osobom fizycznym wykonującym pracę na innej podstawie niż stosunek pracy w zakładzie pracy lub w miejscu wyznaczonym przez pracodawcę, a także osobom prowadzącym w zakładzie pracy lub w miejscu wyznaczonym przez pracodawcę na własny rachunek działalność gospodarczą.

Wymagania dla osób fizycznych wykonujących pracę na innej podstawie niż stosunek pracy

Art. 304¹. *Obowiązki, o których mowa w art. 211, w zakresie określonym przez pracodawcę lub inny podmiot organizujący pracę, ciąży również na osobach fizycznych wykonujących pracę na innej podstawie niż stosunek pracy w zakładzie pracy lub w miejscu wyznaczonym przez pracodawcę lub inny podmiot organizujący pracę, a także na osobach prowadzących na własny rachunek działalność gospodarczą, w zakładzie pracy lub w miejscu wyznaczonym przez pracodawcę lub inny podmiot organizujący pracę.*

Plan BIOZ

**Najważniejsze elementy planu BIOZ,
na które powinien zwrócić uwagę pracodawca
prowadzący działalność w budownictwie**

Podstawa prawna sporządzania planu BIOZ

1. Dyrektywa Rady z dnia 24 czerwca 1992 r. w sprawie wdrożenia minimalnych wymagań bezpieczeństwa i ochrony zdrowia na tymczasowych lub ruchomych budowach (**92/57/EWG**) (ósma dyrektywa szczegółowa w rozumieniu art. 16 ust.1 dyrektywy 89/391/EWG).
2. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. **Prawo budowlane.** (J.t.: Dz. U. z 2003 r. Nr 207, poz. 2016 z późn. zm.) – art. 18 ust.3
3. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 czerwca 2003 r. w sprawie informacji dotyczącej bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia (Dz. U. Nr 120, poz. 1126)

Założenia Dyrektywy Rady 92/57/EWG

Przyczyną dużej części wypadków przy pracy podczas realizacji inwestycji może być niewłaściwa koordynacja różnych przedsięwzięć wykonywanych jednocześnie lub kolejno na tej samej tymczasowej lub ruchomej budowie;

Istnieje konieczność poprawy koordynacji działań różnych zespołów, zarówno na etapie przygotowania inwestycji, jak i podczas jej realizacji;

Inwestor lub inwestor zastępczy jest zobowiązany do wyznaczenia co najmniej jednego koordynatora do spraw bezpieczeństwa i ochrony zdrowia, na każdej budowie, na której prace prowadzi więcej niż jeden wykonawca.
(art. 3 ust.1 dyrektywy)

Inwestor lub inwestor zastępczy jest zobowiązany do dopilnowania, aby przed rozpoczęciem prac na budowie został sporządzony plan bezpieczeństwa i ochrony zdrowia
(art. 3 ust.2 dyrektywy)

Koordynator do spraw bezpieczeństwa i ochrony zdrowia na etapie przygotowania inwestycji, zobowiązany jest do sporządzenia lub spowodowania sporządzenia planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia **(art. 5 b dyrektywy)**.
Dlatego ważne jest jego ustanowienie już na etapie projektowania inwestycji.

Odpowiedzialność uczestników procesu budowlanego za sporządzenie planu bioz

Odpowiedzialność inwestora

Do obowiązków inwestora należy zorganizowanie procesu budowy, z uwzględnieniem zawartych w przepisach zasad bezpieczeństwa i ochrony zdrowia, a w szczególności zapewnienie opracowania planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia (art. 18 ust.1 pkt 3 ustawy Prawo Budowlane). Kary wynikają z prawa budowlanego (rozdział 9).

Odpowiedzialność projektanta

Do podstawowych obowiązków projektanta należy sporządzenie informacji dotyczącej bezpieczeństwa i ochrony zdrowia ze względu na specyfikę projektowanego obiektu budowlanego, uwzględnianej w planie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia (art.20 ust.1 pkt1b ustawy Prawo Budowlane). Kary zgodnie z rozdziałem 10 prawa budowlanego.

Odpowiedzialność kierownika budowy

Kierownik budowy jest obowiązany, w oparciu o informację sporządzaną przez projektanta, sporządzić lub zapewnić sporządzenie, przed rozpoczęciem budowy, planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia, uwzględniając specyfikę obiektu budowlanego i warunki prowadzenia robót budowlanych, w tym planowane jednoczesne prowadzenie robót budowlanych i produkcji przemysłowej (art.21a.ust.1 ustawy Prawo Budowlane)

Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 6 lutego 2003r. W sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy podczas wykonywania robót budowlanych.

(Dz. U. Nr 47, poz. 401).

§ 4. 1. Uczestnicy procesu budowlanego współdziałają ze sobą w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy w procesie przygotowania i realizacji budowy.

2. Stosowanie niezbędnych środków ochrony indywidualnej obowiązuje wszystkie osoby przebywające na terenie budowy.

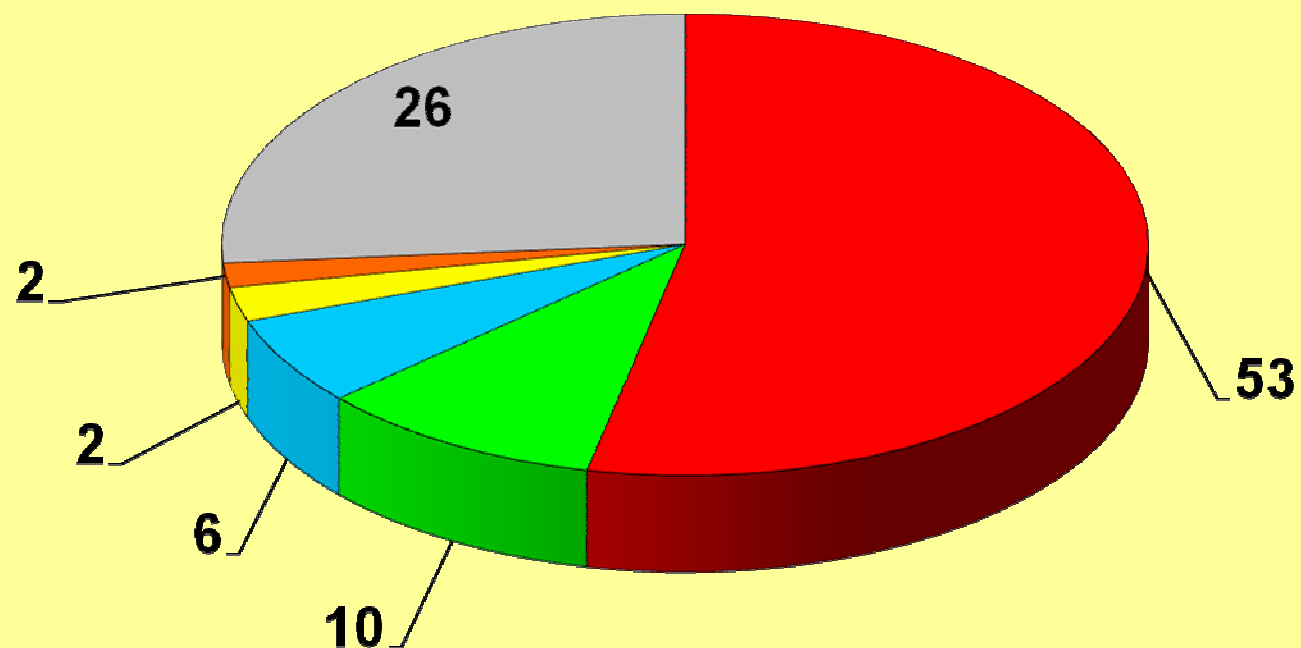
§ 5. Bezpośredni nadzór nad bezpieczeństwem i higieną pracy na stanowiskach pracy sprawują odpowiednio kierownik robót oraz mistrz budowlany, stosownie do zakresu obowiązków.

Kontrolę przestrzegania przepisów i zasad bhp przeprowadzają również pracownicy służby bhp zakładu prowadzącego roboty na placu budowy.
Reguluje - *Rozporządzenie Rady Ministrów z dn. 2 września 1997r w sprawie służby bezpieczeństwa i higieny pracy (Dz. U. Nr 109, poz. 704).*

Bhp podczas wykonywania robót budowlanych

§ 2. Wykonawca przed przystąpieniem do wykonywania robót budowlanych jest obowiązany opracować **instrukcję bezpiecznego ich wykonywania** i zaznajomić z nią pracowników w zakresie wykonywanych przez nich robót.

Statystyki wypadkowe

- Upadek z wysokości
- Uderzenie przez spadający przedmiot
- Wciągnięcie poszkodowanego w dół (np. upadek, ześlizgnięcie się)
- Utrata kontroli nad środkiem transportu
- Utrata kontroli nad obiektem
- inne

W 2007r. – 8 895 osób uległo wypadkom. Wzrost o 12, 8%. Z danych PIP dotyczących okoliczności i przyczyn wypadków na placach budów w 2007r. wynika, że udział poszkodowanych o stażu pracy w zakładzie **krótszym niż 1 rok** wynosi 52,0% (w 2006r.- 45%, 2005r.- 43%).

Spośród 90 wypadków śmiertelnych – 47 osoby poniosły śmierć już w **pierwszym tygodniu** pracy na budowie. Ciężkich – 214 wzrost ze 169 oraz lekkich z 7605 na 8591.

Współdziałanie pracodawców wynikające z art. 208 Kodeksu pracy.

§ 1. W razie gdy w tym samym miejscu wykonują pracę pracownicy zatrudnieni przez różnych pracodawców, pracodawcy ci mają obowiązek:

- 1) Współpracować ze sobą,
- 2) Wyznaczyć koordynatora sprawującego nadzór nad bezpieczeństwem i higieną pracy wszystkich pracowników zatrudnionych w tym samym miejscu,
- 3) Ustalić zasady współdziałania uwzględniające sposoby postępowania w przypadku wystąpienia zagrożeń dla zdrowia lub życia pracowników,

§ 2. Wyznaczenie koordynatorów o których mowa w § 1, nie zwalnia z obowiązku zapewnienia bezpieczeństwa i higieny pracy zatrudnionym przez nich pracownikom.